

Комасираното стопанство трѣбва да е поне толкова голѣмо, че като поглѣща цѣлия трудъ на едно срѣдно голѣмо семейство, да му даде възможностъ добре да се изхранва. Такова стопанство ще наречемъ **жизнеспособно**. За неговото опредѣление трѣбва да се взематъ предвидъ нѣколко предподставки. На първо мѣсто — почвенитѣ и климатични условия и въ връзка съ тѣхъ видътъ и ценността на земеделскитѣ култури. На второ мѣсто трѣбва да се изучи, дали въ дадената областъ може да съществува чисто земеделско стопанство (полеводство), или това е невъзможно безъ странично поминѣчно занятие — занаятъ, скотовѣдство, бубарство, лозарство и др. Отъ голѣма важностъ е близостта на консумативния центъръ или лесното съобщение съ него. Най-после голѣмината на жизнеспособното стопанство зависи и отъ вида на мѣстността — дали тя е хълмиста, планиниста и пр. Следва: **голѣмината на жизнеспособното стопанство трѣбва да се опредѣля отдѣлно за всѣка една областъ.**

**На колко мѣста трѣбва да се събере земята на единъ селянинъ?** Правилно е всичката земя на единъ селянинъ да се събере само на едно мѣсто, ако нѣма за това непреодолими препятствия — външниятъ видъ на мѣстото и съвсемъ рѣзкитѣ различия въ земитѣ на полето. Това особено строго трѣбва да се изпълнява, когато земята на селянина е равна по голѣмина на голѣмината на приетото въ областта жизнеспособно стопанство или когато тя е по-малка отъ двойната голѣмина на това стопанство. Но най-добре е да събератъ земята си на едно мѣсто и ония селяни, които иматъ двойно и повече отъ двойно количество земя отъ опредѣленото за жизнеспособното стопанство.

По-голѣмото стопанство въ всѣко отношение е за предпочитане, отколкото същото количество земя, раздѣлено на две или три мѣста. Самитѣ селяни добре разбиратъ преимуществата на по-голѣмото стопанство. У тѣхъ при комасацията се поражда мисълта да комасиратъ земята си групово, сиречъ нѣколко души роднини или приятели пожелаватъ да иматъ стопанствата си събрали едно до друго. По този начинъ се образува една по-обширна обработваема площъ. Съ общи усилия тѣ ще могатъ да постигнатъ по-евтино машинно обработване на земята; ще иматъ общъ машиненъ инвентаръ — плугъ, вършачка, жетварка и др. Съ общи усилия и разходи ще могатъ да направятъ трайни подобрения, снабдяване съ вода и др. Желанието на такива селяни трѣбва задължително да се удовлетвори, ако за това нѣма непреодолими препятствия.